

Nieuwe rol voor Drentse Boermarke

Landschapsonderhoud is niet iets bovenaards

'Iedere jonge boer moet een half jaar stage lopen bij de natuurbescherming en omgekeerd moet elke jonge aanstormende natuurbeschermmer een half jaar op een gewone boerderij rondlopen.' Jans Veen is heel stellig in zijn oordeel. Veen, nu gepensioneerd, stamt uit een eeuwenoud Drents boerengeslacht en is zijn hele leven in en om de landbouw werkzaam geweest. Met een helder en reeël oog voor de boerenbelangen pleit hij al jaren voor meer samenwerking. 'Het zijn teveel gescheiden werelden en iedereen weet ook zo verschrikkelijk goed wat de ander verkeerd doet.'

Kees Siderius

Veen - die zichzelf boer in hart en nieren noemt - heeft altijd een brede belangstelling gehad, ook voor natuurbescherming. Hij werkte ruim 30 jaar voor het Drents Landbouw Genootschap (DLG), was daarnaast voorzitter van de Vereniging Drentse Boermarken, maar ook bestuurslid van Het Drentse Landschap. 'Ik heb ontdekt, dat wenselijkheden en mogelijkheden niet altijd hetzelfde zijn. Je zoekt dan een middenweg, maar dat stuit vaak op kritiek. Ik zeg dan: wat is er mis met een compromis?' Die houding is hem niet altijd in dank afgenomen. 'Het is voor personen die proberen bruggetjes te bouwen lang niet altijd gemakkelijk. Als je niet oppast, dan wordt je door beide partijen gewantrouwd.'

Onerlijk

De discussie tussen landbouw en natuurbescherming heeft volgens Veen oneerlijke kanten, omdat de financiële uitgangspositie niet gelijk is. 'Ik heb wel eens tegen een inspecteur van Natuurmonumenten gezegd: betaal jij het landschapsonderhoud uit jouw salaris? Sommigen vinden dat een provocerende opmerking. Natuurbeheerders verkeren toch in de zonnige situatie dat hun inkomen los staat van het terrein dat ze beheren.

Boeren die een gebied beheren, moeten tegelijkertijd hun inkomen daaruit halen. Hier wordt wel eens te gemakkelijk aan voorbij gegaan.' 'Landschapsonderhoud is niet iets bovenaards. Boeren kunnen dat ook goed verzorgen. Die hebben zich door de eeuwen heen steeds aan kunnen passen. Je moet er natuurlijk wel enthousiaste mensen

bij betrekken, die dat soort werk zien zitten.' 'Het huidige landschap is gemaakt, maar zeker niet met de bedoeling om er een mooi landschap te maken. Het is ontstaan in het gebruik, puur uit praktische overwegingen.' Wel wil Veen benadrukken, dat boeren niet als doelstelling hebben om landschap, natuur en milieu aan te tasten. Het gebruik van mest en bestrijdingsmiddelen is volgens hem gewoon uit de hand gelopen en de jongere boeren hebben dat heel goed in de gaten. Maar ook de ouderen waren er niet allemaal gelukkig mee: 'Mijn vader zei altijd: "al die rommel, dat is niet goed...". Maar ja, het idee was, dat is modern, de techniek gaat vooruit en wij moeten meedoen.'

De landbouw is in het defensief en heeft dat deels aan zichzelf te danken. Veen vergelijkt het met een logge supertanker: 'de remweg is heel lang. En wil je in een andere richting, dan vraagt dat heel wat navigatiekunst.' Problemen als milieu en overproductie zijn door landbouwvoormannen al langere tijd onderkend, maar omdat er nog steeds goed werd verdiend kregen zij geen poot aan de grond. Nu het inkomen onder druk staat, blijken boeren best open te staan voor verandering, stelt Veen. Maar het zoeken naar alternatieven is lastig en kost tijd.

Natuurontwikkeling

De groeiende aandacht voor de natuur vindt Veen uitstekend, maar bij de term natuurontwikkeling wordt hij voorzichtig. 'Mensen geven daar een heel verschillende uitleg aan. Ik vind het prima, dat men aanwezige natuurwaarden weer activeert, of dat men bepaalde zaken met elkaar verbindt of uitbreidt. En ik heb er geen moeite mee, dat dit hectares landbouwgrond opslokt. Maar je moet wel oppassen, dat je niet op dezelfde wijze te werk gaat als bij ruilverkavelingen is gebeurd.' Als voorbeeld waar het in zijn ogen niet goed gebeurt noemt Veen het plan Goudplevier,

Jans Veen: 'Boeren maken fouten, maar natuurbeschermers ook' ►

foto: Harry Cock

waar volgens hem een rigoureuze 'verbouwing van de natuur' plaatsvindt. 'Ik vraag mij af, of de aanpak van Goudplevier niet even erg of zelfs erger is dan een ruilverkaveling. Het is ook jammer dat de landbouw in dat gebied zich niet actiever met de discussie heeft bemoeid en zelf een idee ontwikkeld heeft, wat men met dat gebied zou willen.' Ten dele ligt dat aan de Drentse volksaard van bescheidenheid en de onbekendheid met de materie, aldus Veen.

▲ Drentse boermarken kunnen landschapsonderhoud verzorgen

'Boeren maken fouten, maar natuurbeschermers maken ook fouten. Die moet je niet verzwijgen; praat er maar over. Ik weet uit ervaring, dat boeren aan natuurbeschermers nog wel het een en ander kunnen leren. Maar omgekeerd ook wel, al zullen veel boeren dat eigenlijk niet willen horen. Elkaar leren kennen is heel belangrijk, vooral ook op het praktische niveau, in het veld.'

Boermarke

In het kader van toekomstig natuurbeheer en landschapszorg ziet Veen een mooie rol weggelegd voor de boermarken in Drenthe. De Drentse boermarken zijn organisaties op dorpsniveau, die nog stammen uit de vroege Middeleeuwen. In vroeger tijden regelden ze alle aspecten van het maatschappelijk leven en vormden de gezamenlijke boermarken in de Drentse Landdag het toenmalige regionale bestuur. Van hun oorspronkelijke taken is niet veel meer over, maar toch kennen nog ongeveer 90 Drentse dorpen een boermarke. Het verpachten van de jacht is nog een typische boermarke-zaak en soms zijn ze zeer actief in de dorpsgemeenschap.

'Een boermarke zou een rol kunnen gaan spelen in de landschapszorg', aldus Veen. 'Wanneer je boeren wilt betrekken bij het natuurbeheer dan kan de boermarke heel goed het aanspreekpunt zijn. Dat betekent helemaal niet dat de boermarke nu ook een natuurbeschermingsorganisatie wil worden. Zij willen weer oppakken, wat zij eeuwenlang gedaan hebben. Boeren kunnen bijvoorbeeld het onderhoud van kleine bosjes of houtsingels tussen landbouwpercelen voor hun rekening nemen. En dat kan een vervangend inkomen opleveren.'

Belangrijk is wel volgens Veen, dat er hele duidelijke afspraken gemaakt worden. 'Landschapsarchitecten moeten met heldere plannen komen. En de natuurbeschermers die daaraan mee werken moeten wel 'de taal van de boer' spreken, anders kunnen goede plannen toch nog mislukken.' ■